

REVISTA POLITICĂ.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an 5 fl., pe jumătate de an 2 fl. 50 cr.; pentru România și alte țări pe an 14 lei, pe jumătate de an 7 lei. — Anunțurile coastă: un șir petit sau locul acestuia prima dată 6 cr., a doua 9 cr., eară a treia oară 12 cr. — Un număr coastă 22 cr

Abonamentele și anunțurile se trimit la redacțiune. — Anunțuri primesc și tipografia lui R. Eckhardt în Cernăuț. Abonații din România, pentru înlesnire, pot trimite abonamentul și la librăria Socec & Comp. în Bucuresci. — Manuscrisurile și corespondențele se trimit la redacțiune. — Scrisori nefrancate nu se primesc, — Manuscrisuri nu se înapoiază.

Ese la 1 și la 15 a fie-cărei luni.

Suceava, 1. Novemvre 1890.

În 14 Octomvre s'a deschis dieta nou aleasă în mod solemn în prezența reprezentantului guvernului a consilierului aulic contelui P a c e.

Dupre ce deputații au facut promisiunile solemne recerute a deschis sedința președintele nou confirmat excelența sa baron Vas il e o-S e r e ț e c h i cu următoare cuvântare:

Înaltă casă! Maiestatea Sa apostolică imp. și reg. a convocat cu patentul din 15 Aprile a. c. dieta ducatului Bucovinei pentru reînceperea activității sale legale pentru ziua de astăzi și a binevoit prea grățios a mă denumi pre mine cu prealalta rezoluțiune din 21 Septembrie a. c. de președinte al dietei ducatului Bucovina. Pătruns de adâncă și respectuoasă mulțemire pentru prealalta încredere și cu firma voință de a întrebuița toate puterile mele în misiunea ce Maiestatea Sa a binevoit prea grățios a mi-o încrede, pășesc la funcțiunea aceasta onorifică dară și plină de responsabilitate. După parerea mea obligațiunea președintelui acestei nalte case nu se poate mărgini a conduce numai deliberările dietei și ale comitetului provincial cu cea mai deplină imparțialitate, de oare ce aceasta se înțelege din sine; eu cred mai vârtos, că președintele dietei, pentru că are o pozițiune exemptă, trebuie în conformitate cu misiunea sa înaltă să observeze o atitudine mijlocitoare între partide, fie că eeste se deosebesc în economie, politică sau naționalitate și să împiedec într'acel felu fricțiunile prea mari între dinsele sau cel puțin să le micșureze. Astfeliu am înțeles misiunea mea în periodul trecut și grație sprijinirii tuturor domnilor deputați, nu au fost în periodul VI. în

dieta Bucovinei nici lupte sterile politice nice naționale, carile sânt numai în desavantagiul statutui. În direcțiunea aceasta voiese să lucrez și în decursul periodului VII. ce începe astăzi și în special voiese să stăruiesc ca în casa aceasta să nu provie certe naționale având firma speranță, că voiu fi sprijinit în această privință de fostii mei colegi, realeșii domni deputați. Eu sânt însă convins, că și acei domni, carii au intrat în casa aceasta prima dată ca deputați, nu vor provoca lupte iritate, ei vor stărui împreună cu colegii lor realeși a dovedi că Bucovina este o țeară unde toate naționalitățile trăiesc în bună înțelegere. (Aplause.) Aceasta s'a observat, pot constata cu o bucurie deosebită, cu mulțemire la locurile prea nalte.

Plin de încredere pot dară dice, că noi nu vom imita luptele naționale extreme, carile se poartă cu o inversunare tot mai mare și au consequențele cele mai stricacioase nu numai pentru țerile respective dară și pentru imperiu; noi vom rămâne ce am fost totdeauna bucovineni toleranți, ce respectează drepturile legale ale fiecărei naționalități aflatoare în țeară. (Aplause.) Astfeliu de lupte nu vor proveni în această casă. D-Voastră domnilor, veți examina cu cea mai mare îngrijire și imparțialitate obiectele ce vi s'or presenta de presidiul dietei și veți decide asupra lor. În marginele resurselor financiari ale țerei veți năsu să promovați după putință buna stare a populațiunii. În sfârșit veți face tot, ce poate să redeschidă productelor noastre numeroase porțile străinătății vecine, pentru ca să înflorească în patria noastră specială comerțul ca în anii trecuți. Și în privința aceasta este populațiunea plină de speranțe față de

D-Voastră, eară D-Voastră veți convinge-o, că nu s'a înșelet, pentru că Vă veți face dătoria deplin.

La începutul sesiunii am onoare a saluta în dietă respectuos pre domnul consilier aulic conte Anton P a c e ca reprezentant al guvernului, a V'il presenta în această calitate și a-i adresa rugăminte, că să urmărească cu atențiune și să sprijiniască cu influința sa puternică deliberările naltei case și ale comisiunilor alese. Nu trebuie să dau asigurarea că intențiunile naltului guvern vor întimpina în casa aceasta totdeauna prevenirea cuvenită.

Naltă casă! În ziua când dieta nou constituită a ducatului Bucovina își începe activitatea sea ordinară nu pot ca să nu amintese de o întâmplare fericită, carea a provenit în decursul lunei lui Iuliu în sinul familiei prea nalte imperiale.

În 31 Iuliu a. c. s'a serbat în Ischl căsătoria serenissimei fiice a imperatului Alteței Sale imp. și reg. a doamnei archiducese Maria Valeria cu Alteța Sa imp. și reg. serenisimul archiduce francisc Salvator. Popoarele monarhiei austro-ungare, carile totdeauna în zile bune cât și rele rămân neclintți în credința și iubirea cătră prea nalta casă domnitoare, au privit cu cel mai viu și cordial interes la serbarea aceasta familiară cu atât mai vortos, de oare ce legătura sfintă, carea au încheiat-o tinerii căsătoriții a sancționat numai simpatiile cele mai curate ale inimei. Și poporațiunea totdeauna credincioasă a Bucovinei a serbat ziua aceasta de bucurie cu dorințe ferbinte de fericire și binecuvântare pentru prea naltii căsătoriți, cu simțeminte de fidelitate pentru prea naltul tron prin nenumerate demonstrațiuni patriotice, și eu sânt numai interpretul simțemintelor întregii poporațiuni a Ducatului Bucovina, dacă în ziua întâiei intruniri a reprezentațiunii legale a acestei țeri rog binecuvântarea ceriului pentru naltii căsătoriți și prea naltii Lor parinți. (Aplause vii.) Maiestatea Sa apostolica imp. și reg. prea grațiosul nostru împărat și domn Francisc Iosif I. să trăiască! Să trăiască.

Declar prima sesiune a periodului VII. și „ședința de astăzi de deschisă.“

Contele P a c e a răspuns următoarele:

Naltă casă! Îmi este o dătorie foarte plăcută de a saluta în numele guvernului, pre carele am onoarea a'l reprezenta, pre nalta dietă nou constituită la prima sa intrunire și de a dori lucrărilor sale cel mai bun sporiu. Cuvintele amabile, ce le-a adresat excelența sa domnul președinte al dietei la persoana mea, sânt pentru mine un semn prețios a dispozițiunilor binevoitoare ale adunării acesteia

luminate și ale mult onoratului domn președinte. Rog înalta casă să primiasca mulțemirile mele cele mai călduroase și asigurarea, că guvernul va fi totdeauna gata și se va sili, să promoveze și să sprijiniască după putință lucrările acestei nalte case. Cât privește persoana mea, trebuie să cer indulgența naltei case. Naintea mea a ocupat locul acesta un barbat, a carui facultăți geniale și activitate neobosită va umple o foaie splendidă din istoria Bucovinei. (Aplausi).

A mă apropia numai pe jumătate de ualtele calități ale acestui bărbat, nu cred că imi va succede. Drept aceasta rog pre naltă casă să măsure lucrările mele modeste cu o măsură corespunzătoare și modestă și să primiască cu bine, ce pot oferi. Am voința serioasă să mă fac folositoriu după puterile mele pentru binele țerei și rog înalta casă, ca să conteze totdeauna și la orice ocaziune la această bunăvoință.

Dupre ce a ținut excelența sa baronul Vasilco o cuvântare comemorativă foarte călduroasă în amintirea repausatului deputat Dr. Tomasciuc și dupre ce s'au constituit comisiunile s'a amanat ședința până la 23 Octobree pentru verificarea alegerilor. În contra alegerii deputatului pentru Cernăuț Dr. Rott s'a fost înaintat un protest.

Despre constituirea partidelor primim știrea, că deputații primariul Kochanowski, Dr. Rott, Woynarowicz, Tittinger, Kohn și rectorul Dr. Schuler-Libloy formează partida stângă: eară deputații Dr. Wolan, Tyminski, Pihuliac, Iosif Kochanowski, Rennei și Pompe s'au constituit ca partida mijlocie. Cei lalți deputați au intrat în clubul partidei drepte.

După deschiderea ședinței din 22 Octobree a comunicat președintele o propunere a deputatului Tittinger și soți despre scutirea tuturor industriilor nou constituite de toate adausele la imposite cu excepțiunea celor imperiale și pentru o deciziune a dietei, ca să se roage guvernul cu privire la situațiunea gravă a țerei, că să sprijiniască înființarea de stabilimente industriale în Bucovina prin încuviințarea de înlesniri de contribuțiuni imperiale și alte favoruri. Desbaterea acestei propuneri s'a fixat pentru ședința din 30 Octobree.

Dupre ce s'au predat mai multe petițiuni comisiunilor respective, a interpelat deputatul Lupul guvernul, ori de este aplecat, să înainteze în sesiunea presentă un proiect de lege despre regularea relațiunilor între stat și fondul pentru disarcinarea pământului din ducatul Bucovina într'un timp așa

de scurt, ca acest proiect să poată fi discutat și adus la deciziune încă în sesiunea aceasta. Interpelațiunea aceasta este semnată și de liberali. Consilierul aulic contele Pa ce promite, că va răspunde la interpelațiunea aceasta în ședința din 30 Octomvre.

Se dă citirei prime proiectul de lege al comitetului provincial despre construirea noauă a unui spital în Suceava și se trimite comisiunii administrative, asemenea și proiectul despre regularea condițiilor personale și de serviciu ale învățătorilor dela scolile primare cari aparțin armatei cu privire la serviciul lor militar activ; tot așa și proiectul despre înființarea unei școli pentru împletirea de coșerci în Strojineț. Propunerea pentru încuviințarea unei subvențiuni de 150 fl. pentru biblioteca elevilor dela școala de agricultură din Cernăuț s'a trimis comisiunii financiare.

Alegerea deputatului Dr. Rott precum și cea al celui lalt reprezentant al orașului Cernăuț, a primariului Kochanowski s'a verificat cu unanimitate de voturi.

După aceasta au urmat primele citiri ale referatelor comisiunii financiare despre încheierea socotelilor pe anul 1889 și despre preliminarul pe anul 1891 al fondului pentru disarcinarea pământului și al spitalului provincial. Deputatul Josef Kochanowski a făcut propunerea ca să se înființeze un institut pentru orbi. De oare ce are fondul acesta numai 38000 fl. s'a amânat discușiunea pentru sesiunea viitoare.

În decursul cuvântării sale a exprimat dep. Josef Kochanowski speranța, că comitetul provincial nou va arăta acea înțelegere pentru datoriile sale, carea esta o presumpțiune a alegerii în funcțiunea aceasta importantă. Dep. baron Mustatza și-a exprimat mirarea sa asupra acestei observațiuni, carea cuprinde în sine insinuațiunea, că comitetul provincial vechiu nu ar fi fost în stare să-și impliniască datoria. Ședința viitoare s'ahotărit pentru 30 Octomvre.

Conflictul între patriarhul grecesc și Poarta.

Rusia dupre ce au ramas zadarnice ostenele sale să puie mâna pe Bulgaria și să aducă pe tapet cheștiunea orientală, cearcă a-și ajunge scopul pe alta cale. — Dupre ce a provocat în Armenia un rebel confesional formal și a produs prin o adunare bisericească a Armenilor din Constantinopole o desbinare între Armeni se folosește acum de patriarhul din Constantinopoli carele îi este orbis atașat, pentru ca să provoace un rebel confesional între creștinii ortodox-orientali și guvernul turcesc.

Motivul a fost Denumirea episcopilor bulgari pentru Macedonia. — Denumind Poartă cu toate protestele patriarhului și a ambasadorului rusese pre acești episcopi, patriarhul a protestat în contra acestor denumiri și a declarat, că va depune funcțiunea sa. — Poarta a făcut aceste denumiri pentru că în anul 1870 a fost biserica bulgară în urma staruințelor Rusiei sau mai bine Țis a ambasadorului de atunci al Rusiei Ignatief recunoscută ca biserică „autokefală“ adecă neatârnată de patriarhul din Constantinopoli și supusă unui exarch național, a carui alegere se face de sinodul bulgar și să confirmă de sultan. — Sinodul grecesc din Constantinopoli n'a primit demisiunea patriarhului, ci s'a dizolvat. — Negocierile nu au avut nici un rezultat, pentru că patriarhul nu cerea numai, ca creștinii să fie supuși jurisdicțiunii sale exclusive în afacerile lor conjugale, ci și ca numai el să aiba drept a hotări certele lor de moștenire și că succesiunile căsătoriților, ca o consecvență a căsătoriei să cadă în competența tribunalelor eclesiastice. — Aceste condițiuni nu le a putut primi Poarta, de oare ce afacerile conjugale și de moștenire sunt supuse judecătoriilor cu trei instanțe înfițate în urma tractatelor încheate cu statele streine. Pe lângă aceste avea patriarhul intențiunea să facă o demonstrațiune la sosirea marelui duce moștenitor al Rusiei în Constantinopoli într'acest fel, că voia să nu-i iasă înainte cu pâne și sare și să-i nu-i deie binecuvântarea patriarhală, iritând așa pre creștini și arătând că Poartă asuprește pre creștini. De oare ce acum nu mai este vorba de venirea marelui duce moștenitor la Constantinopoli și pentru că Poartă nu mai arată nici o aplecare a face concesiuni s'a hotarit patriarhul în urma ingerinței ambasadorului rusese să facă un pas nepomenit.

Din 19. Octobree a oprit ori ce serviciu divin creștin în diecesa Constantinopoli cât și în toată Turcia; numai funcțiunile bisericești absolut necesare precum botezurile și îngropaciunile pot preuții executa. — Bisericile sunt goale. Când va înceta starea aceasta a lucrurilor, nu se poate spune.

Nu există nici o indoială că procedeul acesta a patriarhului a fost dictat de Rusia. Nu numai personalitatea patriarhului actual ci și istoria patriarhului grecesc din Constantinopoli dela luarea acestui oraș de turci vorbesc pentru astă presupunere — Patriarhul de pe vremea luării Constantinopolii a fost respălit de victoriosul sultan Mohamed II. pentru serviciile trădătoare ce i le-a făcut în decursul asedierii Constantinopolii cu rangul de pașă cu trei coți de cai și a ramas un partisan fidel al sultanului. — Tot așa au fost și urmașii acestuia prin multe sute de ani până la începutul veacului trecut, când a început influința rusască asupra familiilor fanariote, dintre cari au eșit cei mai mulți patriarhi, să crească tot mai mult. — Cu cele lalte nationalități de credința ortodox-orientală, s'au purtat patriarhii

ca niște pașale. Metropoliile și episcopiile le vindeau grecilor ce plăteau mai mult și carii necunoscători ai limbei diecesei lor aveau numai singurul scop, să scoată prețul ce l'au plătit cu interese cât de mari. Pentru trebuințele culturale nu se făcea nimic. Liturgia să făcea într'o limbă necunoscută credincioșilor, precum se face și în prezent la numeroșii români din Macedonia. — Aceste abuzuri au făcut pre români sârbi și bulgari să declare bisericile lor de neatârinate de patriarhatul din Constantinopoli.

Ce scoposește însă Rusia cu atitudinea aceasta în momentul present? Toldeauna, de câte ori a avut Rusia intențiunea să porniască spre Constantinopoli, a luat de pretext chestiunea religioasă și a desvălit flamura „Pentru creștinism și libertate“, pentru a ascunde sub dînsa scopurile sale foarte lumești. — O dată era vorba de sf. locuri altă dată de călugerii dela muntele Atos, altă dată era despre trebuințele religioase ale creștinilor din Turcia. — Impăratul rusesc a declarat nu de mult chestiunea patriarhului de „embarassante et délicate“. Rezolvirea chestiunii acestia îi va face Turciei mari dificultăți mai ales, dacă, precum se presupune, voieste Rusia earăși se amestece în afacerile ale Turciei pentru ca să să pescuiască în apă tulbure.

Nu se stie încă ce voieste Rusia, că nu are intențiuni bune este mai pre sus de orice indoială pentru ficine.

Privire politică.

În dieta boemă cechii tineri au încercat însă fără de rezultat să escludă discușiunea compromisului din ședințele sesiunii presente. Dieta deliberează acum despre consiliul provincial de agricultură. Situațiunea este critică pentru că guvernul se opune în contra introducerii limbei ceche ca limbă officioasă în serviul intern al judecătoriilor. Remâne indoielnic ori de va avea vr'un rezultat votarea despre proiectele compromisului, pentru că pentru primirea lor se cere prezența a trei părți din toți membrii dietei și din cei 242 deputați ai dietei boeme se țin 58 de partida cechilor tineri. Câțiva membri ai partidei ceche pot aduce toate proiectele la cădere, dacă se vor alătura pe lînga cechii tineri. Deputatul Vasaty a interpellat pre guvernor pentru că acesta la o interpelațiune făcută în limba cechă a respuns în limba germână, și a întrebuintat cu consimțemntul clubului cechilor tineri frasa, că excelența sa guvernorul nu este deputat ci numai primul și de majoritatea populațiunii ceche plătitul funcționar în țeară. Guvernul a refuzat a răspunde la interpelațiunea aceasta pentru forma ei necuviincioasă. Marșalul țerei Pa chemat pre interpellant la ordine, și a închis ședința în mijlocul unui sgomot foarte mare.

Dieta Galiției s'a ocupat până acum maică numai cu personalii, rutenii ecară a prelungi desbaterile. O interpelațiune a lor, în carea au incriminat guvernul, că cu ocașiunea aflării imperătuului rusesc la manevrele

dela Rowno ar fi voit prin poliția secretă să indemne pre țerani ca să meargă demonstrativ în mase la frontieră rusească a fost de guvern după cuviință respinsă.

În dieta Austriei de jos s'au folosit antisemiții de ivirea grevei servitorilor tramway-ului, pentru că să amenințe cu revolte, dacă se vor implini reclamațiunile servitorilor. Prin mijlocirea deputatului Pernerstorfer a isbutit însă guvernorul să înduplece pre servitori a face a treia și carăși serviciul.

Cu Bulgaria s'a făcut o convențiune cu clausula de favorisare. Cu Germania se îmbunătătesc relațiunile. În puterea informațiunilor primite dela comercianți și industriași se vor începe în scurt timp negociațiunile între ambele state în direcțiunea, că guvernul germân este gata a concede a reduce taxale vamale existente pentru grâne, dacă guvernul austro-ungar va fi aplecat să facă aceeași concesione cu privire la taxele pentru produsele industriei germâne. Guvernul bavariei a și inaintat deja la consiliul de federațiune propunerea pentru admiterea importului vitelor cornoate din Austro-Ungaria (cu excepțiunea rasei sure) în Germania. Până la încheierea unei convențiuni se vor ivi însă destule dificultăți, pentru că de o parte va trebui înfrântă opoșițiunea agrarilor germâni eară de altă parte cea a marilor nostri industriași liberali.

Cu România stă Austro-Ungaria de o camdată în statu quo. Intrarea lui Carp în ministeriu s'a amânat curăși. Membrii conservativi ai ministeriului nu voiese să admită demisionarea lui Pacescu, organele lor se apropie de partida lui Catargiu, carea cochetează la rândul său cu național-liberalii. Ei sperează că vor învinge la alegerile comunale pre junimiști. Înainte de alegerile comunale nu este de așteptat o schimbare a ministeriului. Discușiunea politicei vamale remâne de o camdată suspendată, pentru că Carp este reprezentantul ideilor unei politice vamale moderate și pentru că proiectul lui despre tariful vamal trebuie discutat mai întâiu în cameră.

Proiectul tarifului vamal frances este acum cunoscut. El consistă din doue părți, una generală ultraproteccionistă eară alta moderată pentru statele convențiionale. Cerealiile un-sunt cuprinse în partea din urmă. Proiectul acesta este însă foarte combătut, pentru că bilul Mac Kinley a deschis ochii la mulți francesi.

Legalitatea bilului Mac Kinley este controversă, pentru că nu s'au observat toate formele recerute; o modificarea a tarifului vamal este posibilă cu atât mai vîrtos, de oare co adversarii guvernului actual demonstrează aderenților lor asprimea acestei legi, pentru ca să obție la alegerile viitoare majoritatea. Căile locale din Bucovina au redus ceva tariful pentru mărfuri.

Austro-Ungaria. Impăratul a vizitat pre archiducesa Maria Valeria și pre soțul ei și s'a întors apoi la Viena. Impărăteasa a vizitat în drumul seu spre casă Francia meridională și Italia. „Feldzeugmeisteru“ Rhonfeld este denumit guvernor al Dalmației. Cechii tineri au primit în programul lor, cultivarea

înțelegerei cu toți slavii din Austria, combaterea compromisului și a limbei germâne. Rata banței s'a suit cu ziua de 16 Octobree la 5 $\frac{1}{2}$ %. Dispozițiunea ministeriului unguresc despre obligațiunea de a notifica autorităților administrative competente botejumiile copiilor din căsătoriile mixte a provocat indignațiunea episcopatului catolic. Ancheta despre regularea valutei se va convoca în Decembre în Viena. Guverul austriac și cel unguresc deliberează despre înlocuirea loteriei mici prin loteria cu clase. Escadra flotei austro-ungare cu arhiducele Stefan a sosit în Trieste. Fabrica ungurească de arme a fost cumpărată de fabrica de arme Werndl din Steyr.

Germania. În 26 octobree s'a serbat foarte solemn aniversarea a 90ea a nașterii marșalului Moltke, cele mai mari onoruri i s-au făcut bătrânului strateg. Austria a trimis o deputațiune a regimentului 71. de infanterie. Abia acum este cunoscut, că cu ocaziunea vizitei ultime a împăratului germân a fost oprit locuitorilor din Reval și Narwa, să facă ovațiuni și să strige „să troiască“ împăratului germân. Încercarea emiterii unui împrut cu 3% n'a avut succes. Congresul socialiștilor în Halle să declare pentru observarea legilor, și în general în contra grevelor cu excepțiunea casurilor constringătoare. Cancelarul Caprivi se va întâlni în scurt timp cu ministrul președinte al Italiei Crispi și apoi cu cel al Angliei Salisbury. Bugetul militar cel nou să se sporiască durabil anual cu 20 milioane marce.

Romania. Manevrea armatei dela Pitești au reușit splendid; aproape 27000 feciori au fost concentrați. Regele a vizitat apoi Craiova, unde i s'a făcut o primire senzațională. Intors la București a fost de față la punerea fundamentului palatului de justiție și apoi la inaugurarea lucrărilor pentru podul cel mare peste Dunăre la Cernavoda. La banchet a amintit regele despre faptele glorioase, carile au împreunat Dobrovia cu România și a observat, că podul va stabili calea cea mai scurtă între marea de nord și marea neagră. Podul va fi epochal, va fi cel mai mare în Europa și al treilea după mărime în lumea întreagă el va fi nu îndemn nou pentru comerțul lumii și va face onoare forței economice a României. Regina după o scurtă petrecere în Viena unde a intrunit în saloanele sale toți artiștii și artiste de distincțiune, în special dela teatru curții, pentru ca să le citească tragedia sa „meșterul Manoli“ s'a intors la Sinaia.

Francia. Prezența unei escadre rusești în Toulon a dat ocaziune la o festivitate de înfrățire între oficii marinei franceze și ai celei rusești. Datele statistice cele mai noue arată o scădere nouă a nașterilor. Generalul rus Obrutschew studiază organizațiunea armatei franceze. La deschiderea camerei au provocat cei patru deputați boulangisti un scandal, carele s'a sfârșit cu un duel fără consecvențe între deputații Déroulède și Reinach. Pentru acoperirea deficitului s'a propus o contribuțiune asupra medicamentelor produse de fabrici și o contribuțiune individuală pentru streinii, ce petrec în francia.

Anglia. Guverul a trimis o escadră a flotei pentru ca să pedepsiască pre sultanul din Witu (Africa resăriteană) pentru omorirea celor 8 germâni. Conducătorii partidei irlandeze O'Brien și Dillon carii se aflau în cercetare au fugit în străinătate. Gladstone cere autonomia Irlandei. La 16 alegeri suplimentare pentru parlament au învins în unul acesta liberalii, ei cer disolvarea camerei.

Italia. Camerele sunt disolvate; alegerile nouă se vor face în 23 novembre. O enciclică a Papei către paporul și clerul Italiei cere extradarea Romei și supunerea sub voința curiei în toate ce privește libertatea, viața publică, poezia, științele, educațiunea, instrucțiunea, legislațiunea etc. Vaticanul mai face încercări să spargă alianța triplă.

Belgia. Alegerile comunale au reușit în favorul liberarilor.

Olanda. În Olanda și Luxemburg se vor așeza regenți pentru infirmitatea spirituală incurabilă a regelui.

Bulgaria. Stambulow a notificat Porții oficial propozițiunile facute de Tatitschew în numele imperatului ruscesc despre unirea Macedoniei cu Bulgaria.

Serbia. Exregele Milan pleacă pe un an în străinătate; ca compensațiune i-a promis guvernul radical regularca afacerilor sale financiare, nesufrirea a ori și cărui amestec a reginei Natalia în afacerile guvernului și creșterea tinerului rege în înțelesul lui Milan.

Turcia. La frontiera ruso-armeană au fost lupte nouă. În Constantinopoli s'au arestat o multime de armeni. Patru armeni au fost condamnați la moarte cară șese la închisoare pentru un timp îndelungat.

America. Legea (bilul) Mac Kinley a provocat în statele unite mare iritațiune în contra guvernului republican între fermieri, industriași și lucrători, pentru că este menită numai a favorisa coalițiunile și pre monopolisți. Democrații au nădejde să câștige majoritatea la alegerile viitoare.

Desvălirea monumentului rădicat pe mormântul fostului inspector al scolilor primare Stefan Bărbuță.

În 18 Februarie 1888 a repausat în Suceavă după o boală scurtă cunoscutul și mult respectatul amic al învățătorilor inspectorul Stefan Barbuță. La înmormântarea repausatului au decis învățătorii din ținuturile Sucevii și Câmpulungului, ca să redice pe mormântul mult regretatului inspector un monument pentru activitatea sa cea neadormită și conștiincioasă pe terenul pedagogic.

În puterea acestei decisiuni s'a ales din mijlocul învățătorilor un comitet, carele a fost însărcinat cu procurarea monumentului din Klagenfurt. -- Monumentul este de marmură cu portretul repausatului în porcelan, și cu o inscripție în limba română.

Sosind monumental s'a așezat pe mormântul repausatului și s'au invitat toți învățătorii din sus-

numitele ținuturi pe ziua de 12. Octomvre la desvâ-
lirea și binecuvântarea acestui monument.

În ziua aceasta au celebrat mai întâiu la 10¹/₂
oare a. M. în biserica sf. Dimitru S. S. — lor parochul
Nicolai Galin, profesorul și catechetul gimnasiul
Simion Fl. Marian și catechetul școlii primare
Dr. Vasile Tarnavșchi o panachidă cu parastas
la sfârșitul carora a ținut dl. Dr. Tarnavșchi o
cuvântare bine simțită despre meritele repausatului,
cără chorul gimnasiaștilor a executat un imn de jale.

Dela sf. biserica au plecat toți învățătorii
împreună cu un delegat al școlii preparative din
Cernăuț la cîntirim, unde au fost venit prefectul
districtului Sucevei dl. Wilhelm Pompe cu mai mulți
funcționari ai prefecturii, directorul gimnasiului dl.
Stefan Dracînschi și cu mai mulți profesori, inspectorul
actual al școlilor primare dl. Boșniag și alte persoane
de distincțiune.

Aci o ținut învățătorul dl. Andrei Pașcan o
cuvântare patrunzătoare în limba româna amintind
în biografia repausatului însușirile escelente a fostului
inspector. — Desvîlindu-se monumental au mai vorbit
în limba germână învățătorii din Pojorite și Prisaca
domnii Eduard Köhler și Hargesheimer. — Cu cântarea
vecinica pomenire a chorului gimnasial s'a sfârșit
această serbare. Subsemnatul comitet se simte cu
plăcere îndatorit a mulțemi tuturor participătorilor
pentru concursul, carele l'au dat la această serbare.

Suceava, 27. Octomvre 1890.

Pentru Comitet:

Michael Schwetz

Director al școlii primare din Suceava.

Sciri mărunte.

Personalii. Medicul districtului Sucevei dl. Dr.
Basil Kluczenko, este denumit de referent în
secția sanitară a guvernului provincial din Cernăuț
cu rangul de consilier guvernial.

Conducătorul prefecturii districtului Sucevei
dl. Duzinkiewicz, ia în seamă afacerile prefecturii
cu ziua de astăzi.

*

Procesul de omor Oehm. Curtea de casație
din Viena a respins recursul de nulitate asupra sen-
tinței pronunțate de tribunalul cu jurați din Suceava
în contra omoritoriului soției sale Oehm.

*

O tipographic de bani de hârtie a nihilistilor.
La Alexandrowsk (Rusia meridională) a descoperit
poliția într'o căsuță izolată o tipografie secretă cu
toate întocmirile pentru tipărirea de ruble de hârtie.
Afară de o mulțime de proclamațiuni revoluționare
s'au gasit acolo aproape 30.000, de bucăți note de stat
falsе de câte 3, 5, 10, 25 și 100 ruble. — Proprie-
tariul să fie unicul tipograf din Nowo-Tscherkask;
a fugit însă. — În casa lui s'au aflat asemenea
nenumerate scrisori revoluționare și mai mult de
2 milioane ruble falsificate în hârtie, carele sunt
toate foarte bine nimerite.

Destrugerea piramidelor. Un șeic (prefect)
întreprindător a ordonat că să se distrugă în Egipt
doue piramide, a căror material l'a vîndut pentru
zidiri. Englezii cari țin Egiptul ocupat, sufer un
astfelu de vandalism.

*

Ciocnire de trenuri. La Alberti-Irsa pe
calea ferată de stat austro-ungara s'au ciocnit doue
trenuri cu mărfuri. — Noue îngrijători (serbi) al
vitelor aflătoare în tren au suferit rane grave.

*

Furt. Soției lui Alfons Rothschild din
Paris i s'au furat pe drum dela Viena la Paris
giuvaere în valoare de 50.000 franci.

Mulțamită publică.

În folosul societății »Școala română« au
mai încurs:

I. Oferte benevole:

1. Dela dl. Georgi cavalier de Popovici, pro-
prietariu mare în Stroiești 50 fl.
2. Dela dl. Constantin cavalier de Mirza, pro-
prietariu mare în Stroiești 50 fl.
3. Dela d-șoara Blanca Procopian, fiica pa-
rochului din Capul-Câmpului 1 fl.
4. Dela dl. Teodosiu Iliuț, exarch și paroch
în Arbore 10 fl.

II. Prin Liste:

1. La Lista Nr. 68 încredințată d-lui inspector
silvic din Ploiesci Corneliu Isopescu au încurs 53 lei
noi și anume dela următorii binefăcători: Dl. Corneliu
Isopescu 5 lei; dl. dr. Ionescu G. 10 lei; dl.
Canuță Ionescu 30 lei; dl. I. L. Panaitescu 3 lei;
dl. A. Constand 3 lei; dl. Stilia N. Nicolau 1 lei;
dl. Gr. M. Ionin 2 lei; dl. Har. Panaitescu 6 lei
și dl. Ene Gheorghiu 3 lei.
2. La Lista Nr. 31 încredințată d-lui protopresviter
din Capul-Codrului Mihail Iliuț au încurs 6 fl. 13 cr.
și anume dela următorii binefăcători: dl. Mihail Iliuț
50 cr.; d-na Emilia Iliuț 1 fl.; dl. Teodor Tar-
navșchi 1 fl.; dl. Toader Mihailă 30 cr.; dl.
Alistar Oane 20 cr.; dl. Grigoriu Zbranca 20 cr.;
d-na Ilinca Croitoriu 10 cr.; dl. Nicolae Brumă
10 cr.; dl. Vasile Oane 10 cr.; dl. Nicolae Morariu
10 cr.; dl. Toader Oane 10 cr.; dl. Toader Ais-
Oane 10 cr.; dl. Toma Stefan Catargiu 10 cr.;
dl. Ioan Nuțu 10 cr.; dl. Toader Sam. Catargiu
10 cr.; d-na Elisaveta Catargiu 8 cr.; dl. Gafița
Padure 10 cr.; dl. Georgi Catargiu 10 cr.;
dl. Simion Orchian 10 cr.; d-na Aesinia G. Ca-
targiu 40 cr.; d-na Sanda Orchian 10 cr.; dl.
Constantin Macarescu 10 cr.; dl. Zacharie Simi-
ganovșchi 5 cr.; dl. Trifon Reuț 50 cr. și d-na
Domnica Tarnavșchi 50 cr.

III. Taxe:

1. Taxa d-șoarei Blanca Procopian pentru
anul 1890/91 1 fl.
2. Taxa d-lui auscultant din Suceava Adolf Len-
zberg, pentru a. 1890/91 1 fl.
3. Taxa d-lui Simion Iliuț, paroch în Căndreni
pentru a. 1889/90 2 fl.
4. Taxa d-lui Eugeniu Lupășcu, cantor bis
în Căndreni pentru a. 1890/91 1 fl.
5. Taxa d-lui Mihail Tarnavșchi, paroch în
Hliboca pentru a. 1890/91 1 fl.

6. Taxa profesorului din Suceava dr. Animpodist Dașchevici (odată pentru totdeauna 10 fl.

IV.

Din vinderea a 4 exemplare a broșurei d-lui dr. Ioan G. Sbiera profesor la universitatea din Cernăuț „Mișcări literare la Români din Bucovina” 65 cr.

V.

Din casseta aședată în localitățile „Clubului Român” din Suceavă 40 cr.

Pentru toate aceste se exprimă mulțămăta cea mai cordială.

Suceavă, 14 Octomvre 1890.

Comitetul societății „Școala română”.

Pentru „Biblioteca poporală Bucovineană” au binevoit a contribui în restimpul dela 16. Mai până'n 1. Noemvre 1890 următorii Domni:

1. Pentru Căliind. pop. Buc. pro 1890: P. C. S. Vasile Iliuț, paroch Horecea 3 fl.; P. C. S. Ioachim Patraș, protopr., Banila p. S. 3. fl.; C. S. Ilarie Bădăluța, preot ort. Părtești de sus, 5 fl.; P. C. S. A. Procopovici, paroch, Dragoești 2. fl.

2. Pentru portretul lui Mihaiu Viteazul și „Testamentul politic a lui Stefan cel Mare” P. C. S. Ars Sevescul, vicariu, Putna 1 fl.; P. C. S. Teodosie Iliuț, paroch Arborea 1 fl.; P. C. S. Const. Berariu, paroch, Liteni 2 fl.; P. C. S. Nico Cărăuș, paroch, Ciudeiu 1 fl.; C. S. Victor Zacharescu, presviter 2 fl.; Dl. N. Isar, veterinaru distr. Rădăuți 1. fl.; P. C. S. M. Percec, paroc. Granicesci, 1 fl. 30 cr. P. C. S. M. Lucescul, paroch, Dracinet 2 fl.; P. C. S. P. Mi — chitovici, paroch, Mihuceni 1 fl.; P. C. S. Ioan Stefanuic paroch Calinesci 1 fl.; P. C. S. V. de Petrașco, paroch, Oena 3 fl.; P. C. S. V. Popovici, paroch, Udesci 5 fl.; P. C. S. Ilarie Gramatovici, paroch, Lucavița 3 fl.; P. C. S. Onufrei Mironovici, paroch, Stupca 2 fl.; C. S. Modest Avram, presbiter, Fundul-Moldovei 1 fl.; P. C. S. Ioachim Patraș, protopr. Banila p. S. 1 fl.; C. S. Alex. Tarnaschi, presviter, Banila p. S. 1 fl.; P. C. S. G. Gheorghian, paroch, Comanesci 2 fl.; C. S. Const. Sorocean, presviter, Tișăuți 1 fl.; C. S. Stefan Pavel, presv. Fundul-Sadovei 3 fl.; P. C. S. Stefan Seleschi, paroch, Bahrinesci 1 fl. 20 cr.; P. C. S. D. Pașcan, paroch, Valeasacă 1 fl. 50 cr.; P. C. S. L. de Androchovici, paroch, Balaceana 2 fl. Dl. Alexie Rusu, învățător, Balaceana 1 fl.; P. C. S. Em. cav. de Bejan, paroch, Chiseleu 2 fl.; P. C. S. Epifanie Filievici, paroch, Mihova 2 fl.; P. C. S. V. Renei de Herșeni, paroch, Marginea 1 fl.; P. C. S. Teodod Calinciuc, paroch, Lucavița 2 fl.

3. Cu ocașiunea conuniei Dlui T. Hacman, teol. abs. cu Dș. Natalia Andriciuc au binevoit a contribui la apelul Dlui Eus. Zăhărescu următorii Domni: P. C. S. Ioan Gribovici, paroch, Stănesci, 3 fl. P. C. S. A. Andricine, paroch, Șerăuți 3 fl.; Î. P. C. S. Miron M. Calinescu, archimandrit etc. 5 fl.; Dl. Const. Antonovici, adiunct c. r. Sadagura 2 fl.

4. Cu ocașiunea conuniei Dlui Victor Zăhărescu cu Dșoara Marioara Costăș au binevoit a contribui la apelul Dlui Eusebiu Zăhărescu următorii Domni și Dame: P. C. S. Grigorie Costăș, paroch, Broscăuți 2 fl.; P. C. S. Alexandru Palievici, paroch, Dolhopole 1 fl. Dl. Grigorie Dolinschi, proprietar, Broscăuți 50 cr. P. C. S. Ioan Iliuț, paroch, Bobesci 1 fl.; Dra Aspasia Macovei 1 fl.; P. C. S. Alex. Zăhăresci, paroch Volcineț 1 fl.; P. C. S. George Giurumia, adm. par. Prelipce 50 cr.; Dl. Corneliu Andriciuc, teol. abs. 50 cr. Dna Veronica Zăhăreschi 1 fl.; Dna Daria

Iliuț 1 fl. Dna Aurora Palievici 1 fl. — Cu totul 84 fl. 50 cr.

Tuturor P. T. contributori și Dlui colectant se exprimă mulțămăta cea mai profundă.

Cernăuț în 30. Octomvre 1890.

Vasile Găina,
stud. theol.

Eugen Neșciuc,
stud. theol.

Foița „Revistei politice”.

Triaul Romînilor înnăinte de fundarea staturilor naționale.

(După o tradițiune poporală descoperită în August 1890.)

Discurs de Dr. I. G. Sbiera.

Ca și în alți ani așa și în acesta nu voiu întră deadreptul în tesa prelegerilor mele, ei'emî voiu permite a vi împărtăși o tradițiune poporală foarte interesantă, și apoi a vi atrage atențiurna asupra unei idei, care, de va fi îmbrățișată cu binevointă din partea domniilor voastre, poate să devină roditoare.

Vă rog dară pentru o îndulgentă ascultare!

Popoarele nu se nasc deodată, nu se ivesc momentan gata nici după individualitatea lor, nici după condițiunile de esistență; ele se închiagă pe încetul, în decurs de secole; devin pe nesciute o individualitate și se manifestă, ca otare, abia după ce au prins la putere și după ce și-au creat toate condițiunile necesare pentru o esistență proprie particulară. De aice vine că începuturile popoarelor sînt, de regulă, o similitură nedeslegabilă chiar pentru ele înseși. Precum omul individ nu scie nimică nici despre concepțiunea sa, nici despre născutul și traiful său din primii ani ai vieții, tot așa și popoarele n'a înconșciință, nu și aduc aminte nimică din primele secole ale închiegării și esistenții lor; totul este un întunerec un misteriu pentru ele.

Dela această regulă generală n'a făcut obateră nici poporul romîn. Pînă în ziua de astăzi nu se scie încă cu deplină siguritate nici modul închiegării lui, nici chipul cum a trăit primele sale secole pînă ce s'a întărit, pînă ce a prins la putere și a început a se manifesta ca noū concurent în lupta de esistență a popoarelor. Multe s'a scris în privința aceasta și mai multe se vor scrie încă, și cu anevoie vom ajunge ca să vedem în toată lumina sa, limpede și precis, cum s'a născut și cum a trăit, secole îndelungate, poporul romîn, de și nu negăm că astăzi întunerecul acesta nu mai este așa de gros ca înnăinte, și că multe și puterence rațe au străbătut în el.

Scirile despre esistența poporului romîn, ca atare, sînt foarte tărđie; cele străine, ca mai vechi, dăteacă cam din seculul al decele încoace, adecă cam cu noaū, respective cu doaușprădece sute de ani dela primele lui începuturi de diferințare; scirile îndigene însă sînt încă și mai tărđie; ele încep a licurî abia de prin seculul al cinceisprădecele, așadară mult timp după fundarea statelor naționale, și devin mai sigure și mai luminoase abia din seculul al șeptesprădele încoace.

Toate notițiile ce le găsim pe la scriitorii străini sînt dreptă foarte prețioase, dară neajungătoare,

sarbede și întunecoase, și nu ne lămurese mai nimic în privința traiului politic și social al poporului; ele abia amintesc ținuturile unde viețuia Români în număr mai mare, anumind sașii nu cei ceia capii ce îi aveau, precum o face aceasta d. e. diploma regelui unguresc Bela al IV (1235 - 1270) din 1247 pentru Români din Țara Românească. ¹⁾ Nu mai deslușiți în respectul acesta sînt și istoriograful romîni din secolul al 17-le și al 18-le, ca Miron și Niculaș Costin, sașii ca Dumitru Cantemir, de și acesta din urmă încă ni vorbește ²⁾ despre trei republici separate pe teritoriul Moldovei: de Cîmpul-lung, de Vrancea și de Codrenii din codrul Tigheciului, dîcînd despre ele că locuitorii lor se dirig de legi proprie (suis legibus reguntur), dară nu precisează în ce constă regimul lor politic.

Cea mai veche cronică națională cunoscută pînă acum este așa numita cronică a lui Hurul, în foarman actuală datată dela finea secolului al cinsprădecele, din anul 1495. Ea este singura care leagă într'un mod cam lipsicios, dară destul de precis și limpede, șirul istoriei Romînilor dela părăsirea Daciei Traiane de către legiunile romane și pînă la fundarea staturilor naționale, decînd istoria lor devine mai bogată și mai lămurită. Dară și această cronică este foarte nesigură. Cei mai mulți critici au dechierat-o de ooperifă, ba chiar de un falsificat nerușinat, precînd alții, mai indulgenți și mai precauți, au dis că foarman ei poate să fie un anacronism și un falsificat, dară conținutul ei, în cea mai mare parte, curăspunde cu adevărul istoric. În decursul prelegerilor noastre vom ave ocașiunea de a ne ocupa mai cu deamăruntul de această cronică defăimată, acuma observăm atîta, că cei ce au fost mai circumspecți și mai precauți au rămas mai aproape de adevăr decît cei ce s'au grăbit a o dechiera de un curat falsificat. Și eata de ce!

Petrecînd eu în August a. c. la băi în Fundul-Moldovei, pe teritoriul foastei republici a Cîmpullungienilor, în casa părintelui Modest Avram, veni acolo și profesorul gimnasial din Suceava, academicianul Simion Fl. Marian, spre a studia la fața locului „Drumul Tătarilor“ și a și completa tradițiunile populare ce și le adunase despre el de prin diferite locuri. Într'o sară fu chemat un tîner, cu numele Toader Gliga, despre carele se dicea că ar fi sciind multe despre acest drum, și pre carele îl rugarăm ca să ni povestească cîte scie despre „Drumul sașii Plașii Tătarilor“. El se scusă mai întîiu că din cărți nu scie să ni spună nimic, dară că dela bîtrîni, și mai ales dela un mușneag cu numele Ilie Toloș, a aușit multe despre el. Replicîndu'i noi că toemai aceea ce spun bîtrîni am dori să aușim, de oarece cîte se află prin cărți le-am cam fi fost frunđărit, fără de a fi rămas îndestulați, tînerul începî a ni povesti interesanta sa tradițiune cam așa:

„Demult, foarte demult Romîni n'aveau stăpîni pre nime, nu aveau domnitori, ei trăiau prin ținuturi și se cîrmuiau singuri de sine. Ei își alegeau din

mijlocul sașii, pe cîte trei ani de țile, trei bărbați dintre cei mai deștepți și mai înțelepți; aceștia erau ca nisece filosofi, se sfătuiau între sine, puneau împreună trebile obștesci la cale, și toți ceialalți ascultă de sfaturile lor. Romîni nu duceau o vieță lină și cu tîc, ei erau tare bîntuiți și superați de Tătari, n'aveau pace de ei. Tătarii năvăliau adeseori prin ținuturile Romînilor, prădau tot ce gășiau, prindeau chiar și oameni și i lua cu sine în robie. De groaza lor bieții Romîni se ascundeau prin stuhurile belților. Tătarii însă îi vînau și pe aice; ei aveau nisece paseri ce li dîc năgîți; pre acestea le întrebunța ca pre nisece căpăi. Aceste paseri aveau obiceiul de sburau pe deasupra stuhurilor, și unde zăriau oameni ascunși, începeau a țivlică. Atunci Tătarii încunjurau stuhurile de acolo, se vîriau prin ele, și robiau tot ce prindeau.

„Vedînd Romîni că sînt descoperiți de prin stuhuri, se sfătuiră, cum să scape de Tătari, și puseră la cale ca să și bată joc de dîșii, căci Romînului și la nevoie îi place a face glume. Cînd aușiau dară că năvălese Tătarii asupra lor, Romîni puneau căciule multe prin stuhurile din cale, și apoi se retrăgeau la culmile munților cu tot avutul lor, și lăsa pre Tătari în urmă ca să vîneze la căciule. Dară și cu acest viclesug nu puteau scăpa bieții Romîni; Tătarii îi urmăria și prin fundurile munților.

„Într'o vară Romîni fură surprinși de o mulțime de Tătari. Înzădar puseră ei căciule prin stuhuri, ei Tătarii nu se mai uita la ele, ei se luară repede după dîșii spre munte. Vedînd Romîni mulțimea Tătarilor și navala lor cea grabnică, eugetară și născociră alt mijloc de împiedicare. Ei adevă puseră într'un copac de pe muntele Bîrnărel un copil mic, și de-o parte și de alta de el aninară cîte un scul de pînda, ca Tătarii, aușind țipetul copilului și vedînd și pînda filfiind, să socoată că acolo s'au ascuns Romîni noștri; apoi se deteră într'o parte și prinseră a taia de prin pădurile de pe aproape copacii pe jumătate, și după aceea se ascuseră pe unde scia ei mai bine.

„Sosind Tătarii în părțile acelea și aușind vaetul copilului și zăbind și pînde în copac, cređură că acolo sînt ascunși Romîni, și năvăliră cu toții într'acolo. Ei erau la număr optzeci de mi.

„Cum au vedut Romîni pre Tătari căduți în cursă, porniră din ascunsurile sale cu toții din toate părțile asupra lor, prinseră a prăvăli copac preste copac și a da păduri foc, și așa uciseră aice jumătate din ei, cară cealaltă jumătate a pornit înăinte pe culmea munților ¹⁾ și s'au tot dus pînăce-au ajuns pe la Opcoara și Tătara de astăzi. Aice li-au eșit înăinte alți Romîni din Ardeal de i-au impresurat unii pe din năinte, alții pe din apoi, și i-au bătut așa de cumplit, cît i-au stîns pre toți; numai un han mai scăpase cu vieța. Acesta, fugind de-atîta groază, se sul pe Tătara unde dădu de un biet Romîni, și, fiind foarte

¹⁾ Aice tînerul a numit toate locurile cu numele lor, pre cari eu însă, neînsămînđu'ni-le atunci, le-am scăpat din memorie, precum și multe amărunturi din întreaga tradițiune, păsîrîndu'mi cu vioiciune numai momintele ei istorice, pre cari m'am cercat să le reproduc, cît cu putință, cu chiar cuvintele povestitorului.

¹⁾ Fejer, codex diplomaticus IV. I. p. 447.

²⁾ Cantemir D. Descriptio Moldaviae, Bucuresci, 1872, pag. 123 - 124.

însetat, l-a poftit să i dea ceva de băut. Românul, cam poznaș, i-a arătat un poloboc cu curechii dîcîndu-l ea să meargă la el ca să și potolească setea. Plecîndu-se hanul în poloboc ca să bea moare, Românul l-a prins de picioare și l-a cufundat într'însul, țînîndu-l acolo pînă s'a înecat.

„Dela pătăraniea aceasta, muntele acela poartă pînă astăzi numele de Tătarca, ear' locul unde a fost bătaliea, Opcina Tătărci.“

Aceasta i ținoarea pe scurt a tradițiunii din Fundul-Moldovei; mai pe larg sper că o va publica colegul mîeu Simion Fl. Marian, carele și-a făcut notițe chiar a doătia și după auzirea ei.

Această tradițiune este de cea mai mare importanță dintre toate tradițiunile istorice cîte mi s'a dat să le aud, sau să le citesc pînă acum; ea a făcut asupra spiritului mîeu o impresiune atît de puternică, încît momintele ei de frunte pururea îmi vor rămîne vie în memorie. Ea ni înfățișează, prin puține cuvinte, o icoană vie despre modul cum trăiau Românii, politicește, înaintea de fundarea staturilor naționale, și din partea cui aveau multe de suferit. Mai ales trei idei din ea sînt de o însemnătate capitală: 1. că Românii au trăit prin ținuturi deosebite, nu într'un singur stat unitarîu, mare și puternec; 2. că ei își alegeau din mijlocul său cîte trei bărbăți deștepți și înțelepți pentru dirigerea afacerilor comune ținutale, numiți de povestitorii nostru filosofi înloc de consuli; ¹⁾ și 3. că aceștia erau aleși pe cîte trei ani.

Aceste trei idei, în toată simplitatea lor, nu sînt alta decît reflexul fidel al instituțiunilor romane, atît republicane cît și municipale, păstrate de Romîni cu atîta scumpătate pînă și în tradițiunile lor verbale, și tocmai aceasta este ceea ce rădică atît de sus însemnătatea tradițiunii de față. Aceste idei sînt atestul cel mai puternec, mai temeinic și mai convingătoriu nu numai pentru romanismul Romînilor, dar' și pentru romanitatea instituțiunilor lor, publice și private, a acelor instituțiuni pre cari multor scriitori li complare a le dechiară cu grăbire, fără scrupul și alegere, de străine, de slavice sau maghiare.

Ceea ce m'a suprinș mai mult și m'a uimit mai tare cînd am auzit această tradițiune, a fost cugătarea, cum de s'a putut strecură și păstră astfel de tradițiune prin viul grai, pînă în ziua de astăzi, și cum de nu s'a cufundat și ea în noianul întunerecului și al uitării ca multe altele! Această nîmire nu și găsiă margini mai ales cînd reflectam, că toate aceste instituțiuni, de cari ni vorbesc tradițiunea, act de secole nu mai sînt în praesă Romînilor. În fine mi-am dis: mare și puternecă trebuie să fie înfrîurînta unei deprinderi, a unei datini, asupra spiritului unui popor, cînd ea s'a înrădăcinat în sufletul lui și s'a învăscut cu el; multe și mari sînt minunile tale Doamne!

Cu această tradițiune în mîna studiind acum din nou cronica lui Hurul, ca nu mai poate să ni apară nici stranie, nici ca o făcătura intenționată, ca un falsificat nerușinat precum pretind unii, cel puțin nu în privința legării șirului istoric dela retragerea

¹⁾ Tot în părțile acestea sînt cîteva piscuri de pe culmea munților, carile se numesc Senatori.

legiunilor romane din Dacia și pînă la fundarea staturilor naționale. Această tradițiune stă în deplin acord cu numita cronică în privința celor trei idei principale din ea, și prin aceasta îi dă o temelie puternecă de adevăr și o față de autenticitate, mai ales pentru testul vechi lătesc scris de ducele cîmpestru Arbore. În urma acestei tradițiuni, cronică așa numită a lui Hurul își va redobîndi, sperăm, locul de onoare, și încă locul prim între cronicile Romînilor cunoscute pînă acum.

Nu mai puțin remarcabil este și timpul de vară amintit în tradițiune, cînd Tătarii au făcut ultima lor încursiune mare asupra ținuturilor romînesce. Ea ni aduce aminte de apriga năvălire a Tătărilor din primăvara anului 1241. Decî și în privința aceasta, tradițiunea noastră poporală este în deplină armonie cu adevărul istoric.

Mai departe, din această tradițiune se vede lămurit cît de multă și mare dreptate avea în vecei neuitatul Vasile Alesandri cînd provocă el, în anul 1848, atunci cînd toate popoarele Europei erau în fierbere și luptă crîncenă pentru înfrățire, pentru drept și libertate, atunci cînd se dispută și se denegă Romînilor dreptul la o esistență proprie națională, aruncîndu-li se în față, că ei n'ar fi avînd trecut particular, că trecutul și originea lor se pierd în întunerecul timpurilor; și cît de mult cuvînt avea el cînd provocă la Paris într'un discurs elocent pre cei ce se îndoia încă de romanismul Romînilor, ca să se ducă la față locului în țară, să studieze acolo ceremoniile nunțurilor și ale înmormîntărilor, credințele superstițioase ale țărănilor, poveștile și cînticele poporale, și cu deosebire tradițiunile istorice ale țării, etc., etc., etc., căci numai acestea vor fi în stare a li procură o idee limpede, lămurită, și totodată deplin adevărată despre originalitatea și naționalitatea poporului romîn de pretutindinea. ¹⁾ Și într'u adevăr, mai ales vieța internă a unui popor, ființa lui sufletească, este acel martur fidel și sigur carele ni poate spune fără greș, de unde se trage el, ce soarte a avut în lume, și ce aspirațiuni nutrește.

Acest îndemn al marelui nostru poet de a merge la țară, de a petrece pîntre țărani și de a studia aici la isvor vieța internă, vieța sufletească a acestui popor interesant și rîvnit de toți, a poporului romîn, acest îndemn, iubiților auditori, mi-aș permite să l adresez și domniilor voastre, nu ca să vă încredințați despre romanitatea Romînilor, căci despre dînsa sînteti astăzi prea convinși, ci numai ca să cutrierați prin toate unghiurile locuite de Romîni, și cu deosebire prin acelea unde istoria ni spune ca au esistat odinioară cuiburi naționale, republici romînesce, spre a culege din graiul viu al poporului de pe-acolo tot ce poate aruncă o lumină asupra trecutului nostru, asupra datinilor și credințelor naționale, în scurt, asupra întregii vieți a poporului Romîn! Prin aceste escursiuni nu numai că v'ați completa și consolida cunoștințele domniilor voastre, cultura domniilor voastre intelectuală, dar' ați împlini și o sacră misiune, aceea

¹⁾ Alesandri V. Opuri complete; v. III. Prosa, Bucuresci, 1876, pag. 198—199.

de a adună pietricică la pietricică pentru construirea istoriei vieții esterne și interne a poporului nostru.

Trăiți aice, ca universitari, în două societăți academice, literare-soțiale, în „Junimea” și „Academia ortodoxă”. Ce frumos, ce lăudabil ar fi pentru domnia voastră ca civi academiei plini de vigoare și de aspirațiuni, când în fiecare an ați publică câte un almanac literar, carele să conțină astfel de colecțiuni de mărgăritare naționale! Activitatea domniilor voastre ar fi atunci binecuvântată de preșinți și de viitori. Și eu, domnilor, vi urez din parte'mi un doamne ajută și succes bun la realizarea acestui scop!

Cernăuț, 13 Octomvre 1890.

Dr. I. G. Sbiera.

Resbelul din Crimeea.

(Continuare.)

XI. Intimplările pe campul de resbel din Asia până la luarea cetății Kars. Indrumarea negociațiilor de pace.

Deja în anul 1853 au fost provocat turcii o revoluțiune în Georgia, carea n'a avut însă nici un succes, pentru că popoarele din munții Transcaucasiei pe lângă toate silințele căpitanului cerchesilor Șamil, a neimpecutului dușman al Rusiei au dat numai un concurs slab. Șamil a trebuit să renuncie la expedițiunea plănuită în contra orașului Tiflis, și trupele turcești regulate au trebuit asemenea după oare cari succesc la început să se retragă până la Kars spre sfârșitul anului 1853. În anul 1854 rușii au fost la început împiedecați în progresele lor prin Șamil. Remăind ostenele acestuia de a provoca în Caucas o rescoală generală earăși zadarnice a trebuit să se retragă. Generalul Bebuloff care dispunea numai de 8000 oameni, s'a hotărit să lese cetatea Kars la o parte și să înainteze spre Erzerum. Mușirul Zadik Mustafa Pașa, care înțelegea misiunea sa numai în exploatarea pozițiunii sale, s'a simțit în sfârșit îndemnat la o acțiune, pentru că prin mișcarea rușilor spre Erzerum ar fi fost amenințat în spate. A pornit cu 35000 oameni în contra rușilor, a fost însă în 6 August 1854 bătut la Kuruk-Deon. Dintru început stetea lupta pentru turci bine, din neferecire a explodat o granată rusască la spatele mușirului, carele de spaimă a apucat la fugă. Vădând aceasta armata, n'a putut decât să fugă și ea. Dacă l'ar fi urmărit Bebuloff ar fi luat de sigur cetatea Kars, pentru că fortificațiunile erau într'o stare deplorabilă. Bebuloff s'a simțit însă prea slab și nu avea tunuri de asediare. Pe lângă aceasta la silit ivirea nouă a lui Șamil să se retragă după ce a invins. Pentru engleji avea Kars o importanță mai mare decât Sebastopol, pentru că nu aviau însă destule trupe, de oarece erau trimise la expedițiunea în contra Sebastopolului, au trimis ofițieri în Armenia între cari sa afla exceptionalmente unul foarte ca-

pabil anume Sir Williams. Cu toate opozițiunea ce a aflat-o la ambadorul englez Lord Redcliffe aisbuit, ca mușirul Zadik Mustafa Pașa să fie revocat și să fie denumit el însuși de general locotenent turcesc. Cu ajutoriul fugarilor engleji și poloni aflători în serviciul turcesc a putut fortifica Karsul și Erzerum, avea însă permanent lipsă de soldați, proviant și bani, pentru că Redcliffe îi era dușman personal și împiedeca trimiterea de bani.

În primăveara anului 1855 a pornit generalul Murawiew cu 35000 oameni spre cetatea Kars, pre carea nu o a putut atunci în toata regula asedia lipsindu-i parcul de asediare, dară a inconjurat-o deplin.

Osman Pașa a plecat precum am amintit mai sus în persoană la Constantinopoli pentru ca să capete o armată întru ajutor, a întâmpinat însă o opoziție hotărâtă din partea Lordului Redcliffe carele lucru din răutate și din partea lui Pelissier, carele a refuzat slobozirea trupelor turcești ținute la Sebastopol. Abia după luarea Sebastopolului i s'au pus la dispozițiune trupele, cu carile a putut începe din Batum a înainta la sfârșitul lui Octomvre. Cu toate că la 6 Novembre a bătut pre ruși a trebuit să se retragă în 24 Novembre de la Kutais, până unde a fost ajuns la Redut-Kaleh din cauza lipsei totale de bani, miloace de transport și de pontoane. Williams s'a fost susținut admirabil, isolat și fără sucure a respins cu o rară bravură în 29 Septembrie un asalt al rușilor, pierdând rușii 8000 oameni, deși numai cholera i-a fost răpit deja 2000 oameni din trupele sale de ocupațiune în număr de 13000 oameni. Fiind lăsat fără de orice ajutor și fără proviant a fost silit să capituleze în 27 Novembre în mod onorific. Succesul acesta unic obținut de ruși în tot decursul resbelului i-a făcut mai aplecați să între în negociațiuni de pace și anume cu atât mai vârtos, de oare ce pe aceiași vreme a fost încheiat Svedia un tractat defensiv în contra Rusiei. Napoleon asemenea s'a arătat prevenitoriu, pentru că planurile sale au fost paralizate prin opozițiunea Angliei și încercările sale să tragă în coalițiune pre Prusia și Danemarea au ramas fără rezultat și în sfârșit pentru că în anul 1855 nu s'a fost făcut nici un progres în marea de ost.

Francesii erau bănuți, ca vor să renuncie la asediare. Cercetările facute în această privință au dovedit, că generalul francez Niel și generalul englez Jones au fost înșelat guvernele lor prin informațiuni redigiate fără stirea comandanților lor superiori.

În Sebastopol s'a fost construit încă o linie de apărare și un pod de plute peste golful cel mare pentru casul unei retrageri.

Editor și redactor responsabil: Dr. Mateiu Lupu.